

Bericht van het Bosbouwproefstation

VERSPREIDEN EN INVOEREN VAN NIEUWE METHODEN

PROPAGATION AND INTRODUCTION OF NEW METHODS

[1945]

door/by

A. W. VAN DEN BAN¹⁾ en M. BOL²⁾

(rapporteurs)

SUMMARY

In a number of discussions between delegates of Forest Owners, Forest Research Station, Labour Unions, State Forest Service and Training Centres for Forest Workers, the topic "Propagation and introduction of new methods" was dealt with. Special attention was paid to the introduction of new working methods.

The motive for these discussions was the gap that exists between that what is developed by research and what is realized in forestry practice. The communication between research, extension, vocational training and practice was scrutinized.

Inleiding

In mei 1964 zijn op initiatief van de Commissie Onderzoek Rationalisatie Bosbouw (CORB) van het Bosbouwproefstation een aantal discussiebijeenkomsten gewijd aan het onderwerp „Verspreiden en invoeren van nieuwe methoden”. Speciale aandacht werd gegeven aan de doorvoering van resultaten van arbeidsonderzoek. Aanleiding tot deze bijeenkomsten was de kloof die er te bespeuren is tussen datgene dat door onderzoek is ontwikkeld en hetgeen in de bedrijfspraktijk wordt gerealiseerd. De communicatie tussen onderzoek, voorlichting, opleiding en bosbouwpraktijk werd onder de loupe genomen.

Behalve de leden en adviserende leden van de CORB waren uitgenodigd en vertegenwoordigd de Bosbouwpraktijkschool, het Bosbouwproefstation, de Bosbouw Technische School, het Bosschap en het Staatsbosbeheer. Als leiders traden op:

Dr A. W. van den Ban, afdeling Sociologie en Sociografie van de Landbouwhogeschool (Verspreiding van nieuwe ideeën);

Ir D. C. Boonman, consulent voor arbeidsvraagstukken (Voorlichting over arbeidsmethoden);

¹⁾ Afdeling Sociologie en Sociografie van de Landbouwhogeschool.

²⁾ Stichting Bosbouwproefstation „De Dorschkamp”.

M. K. Hijlkema en J. P. C. ten Hove, Raadgevend Bureau Ir B. W. Berenschot N.V. (Invoering van nieuwe arbeidsmethoden in het bedrijf).

Waarom zou de bosbouwpraktijk nieuwe methoden invoeren?

Boseigenaar

Boseigenaar zijn de Staat, provincies, gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen enerzijds en partikulieren (verenigingen, stichtingen en individuelen) anderzijds.

De motivering tot bosbezit is voor de verschillende boseigenaren zeer verschillend (bestaansmiddel — althans ten dele — geldbelegging, houtvoorziening, instandhouding natuurschoon, recreatie, jacht, liefhebberij enz.). Het winstmotief spreekt vaak niet sterk. Een dergelijk uitgangspunt betekent een rem op de invoering van nieuwe bosbouwkundige methoden. Andere remmen kunnen zijn dat nieuwe methoden in sommige gevallen nieuwe investeringen vergen die in een weinig rendabel bedrijf afschrikken. Voorts ontbreekt, met name in de partikuliere sector en bij sommige publiekrechtelijke organen, dikwijls de deskundigheid om leiding te geven aan beheerders en uitvoerders, evenals de interesse om deze deskundigheid te verwerven. Dit houdt in dat een deel der boseigenaren (nog) niet ontvankelijk is voor de hulp die hem door onderzoekers, voorlichters en opleiders wordt geboden om bij de bedrijfsvoering de resultaten van wetenschappelijk onderzoek toe te passen.

Indien men de vraag stelt wie direkt belang heeft bij een betere bedrijfs-economische situatie in de bosbouw, dan is dat in eerste instantie de bouseigenaar. Beheers- en uitvoerend personeel hebben dit in mindere mate. Zij vinden weliswaar een bestaansmiddel in de bosbouw, maar er is alternatieve werkgelegenheid; specifieke voordelen van het werken in het bos zouden kunnen zijn: status, werk in de vrije natuur, zelfstandigheid, daartegenover staan echter evenzovele nadelen.

Beheerder

Bij een effectiever bedrijfsbeheer wordt van de beheerder in het algemeen meer aandacht en inspanning (psychisch, fysiologisch) gevraagd. Belangstelling zijnerzijds zou (indien hij niet tevens eigenaar is) kunnen worden gestimuleerd door hem financieel bij betere bedrijfsuitkomsten te betrekken, hetgeen tot dusverre niet gebruikelijk is.

Uitvoerend personeel

Van het uitvoerend personeel is al gezegd dat het weinig direkt belang heeft bij pogingen de bedrijfseconomische situatie der bosbedrijven te verbeteren. Ook in deze sector betekenen dergelijke pogingen in het algemeen meer inspanning en aandacht. Toch blijkt de bereidheid tot medewerking veelal groot te zijn, waarbij als motief de wens tot goed vakmanschap kan worden genoemd. Het is van groot belang ervoor te zorgen dat maatregelen worden genomen om de gevolgen van wijzigingen van het beheer in de uitvoerende sector op te vangen (scholing, beloning).

Communicatie tussen onderzoek en praktijk

Om een vruchtbare communicatie tussen onderzoek en praktijk te waarborgen, moet er een organisatiestructuur zijn die in staat is om:

- a. bij de boseigenaar belangstelling te wekken voor bos en rationele bosbouw;
- b. bereidheid te wekken om nieuwe methoden in te voeren;
- c. de bijbehorende instructie te verzorgen;
- d. te adviseren en medewerking te verlenen, ook in de uitvoerende fase, bij de oplossing van specifieke bedrijfsproblemen.

Voorlichting

Het Staatsbosbeheer verzorgt de bosbouwkundige voorlichting. Hoewel het de vraag is of in de praktijk deze voorlichting tot nu toe ook arbeidskundige voorlichting omvat, lijkt het niet zinvol om voor laatstgenoemd aspect, dat een integrerend onderdeel is van het totale bosbedrijf, een speciaal voorlichtingskanaal in het leven te roepen. Wel kan het nuttig zijn dat doel, taak en middelen van de bestaande voorlichtingsdienst, in dit verband opnieuw worden gezien. In het algemeen zal de bosbouwkundige voorlichting van het Staatsbosbeheer zich richten tot boseigenaren en beheerders op de onder a, b en c genoemde terreinen.

Regelmatige contacten met onderzoek- en scholingsinstanties zijn voor een voorlichtingsdienst noodzakelijk. Van een goede voorlichting mag worden geëist dat deze deskundig en praktisch is. Voorts moeten de voorlichters zich op praktische verstaanbaarheid richten; dit zelfde geldt ook voor instituten voor toegepast wetenschappelijk onderzoek en voor opleidingscentra.

Scholing

Een andere schakel tussen onderzoek en praktijk is de Bosbouwpraktijkschool van de Stichting Bosbouw Praktijk Onderwijs, waar cursussen worden gegeven voor beheerders en uitvoerend personeel. Aan de opleiding en nascholing van de beheerder zal in toenemende mate aandacht moeten worden besteed door middel van bedrijfskadercurssen (cursussen in leiding geven, methodekennis, instructie).

In het algemeen zal de opleiding van uitvoerend personeel weinig effect hebben, indien de beheerder hierin niet is voorgegaan en zijn personeel helpt het geleerde in praktijk te brengen.

Een moeilijkheid in de bosbouw is dat de beheerders van zeer ongelijk opleidingsniveau zijn, terwijl hoge eisen aan hun kennis en vermogen tot leiding geven moeten worden gesteld. Voor het kleine bosbezit is hier eens te meer een noodzaak om op vrijwillige basis tot een of andere vorm van samenwerking te geraken, waardoor na vergroting der beheerseenheden, deze onder deskundig beheer kunnen worden gesteld.

De onder d aangevoerde „advisering en medewerking, ook in de uitvoerende fase” behoort klaarblijkelijk tot niemands feitelijke werkterrein, terwijl juist mag worden verwacht dat hier praktische resultaten zijn te behalen. De vraag is wie een dergelijke medewerking, die bijvoorbeeld ook een totale arbeidskundige bedrijfsbeoordeling in opdracht van de boseigenaar kan omvatten, verzorgt. In feite bestaat de mogelijkheid zich daarvoor te wenden tot de bestaande commerciële adviesbureaus. Een andere mogelijkheid is om de Bosbouwpraktijkschool hiermee te belasten. De Bosbouwpraktijkschool zou dan over de middelen (overheids subsidie) moeten beschikken om, in opdracht van de eigenaar, arbeidskundige adviezen te geven in concrete

bedrijfssituaties, tegen een bepaalde vergoeding van de zijde van de boscijde-eigenaar.

Voorlichtingsmethodiek

Dit onderwerp — op zichzelf van groot belang, maar in het verband van deze discussiebijeenkomsten van lagere prioriteit — is slechts summier aan de orde gekomen.

In het algemeen zal een voorlichtingsdienst zich af dienen te vragen *wat* hij aan voorlichting wil geven en *hoe* hij deze wil geven. Bij de vraag wat hij aan voorlichting wil geven, doet zich de moeilijkheid voor dat onze kennis van de meeste natuurwetenschappen in de laatste 10 jaren is verdubbeld, zodat er een nauw contact met het onderzoek moet zijn om deze ontwikkeling bij te houden. Bij de vraag hoe de voorlichting moet worden gegeven, kan een uitwisseling van ervaringen met andere voorlichtingsdiensten en met onderzoeksinstituten op het gebied van de voorlichting nuttig zijn.

De voorlichting kan geschieden door een combinatie van activiteiten. Enerzijds kan belangstelling worden gewekt door publikaties van onderzoekzijde (Berichten Bosbouwproefstation) en van voorlichtingszijde (Mededelingen Consulent), mits geschreven vanuit het standpunt van de lezer en in een taal die de lezer ligt. Voor effectuering van nieuwe ideeën in de praktijk zijn anderzijds persoonlijke voorlichting, discussies met deskundigen en demonstraties van grote betekenis. De voorlichters moeten niet in de eerste plaats trachten pasklare oplossingen aan te bieden, maar proberen de boscijde-eigenaar/beheerder deze oplossingen zelf te laten ontdekken.

Zoals werd gezegd hebben veel boscijde-eigenaren hun bos niet uitsluitend om economische motieven. Teneinde het vertrouwen van hun cliënten te kunnen winnen, zullen de voorlichters moeten uitgaan van de doeleinden, die de eigenaren trachten te bereiken met hun bosbezit om vervolgens met hen te overleggen op welke wijze deze doeleinden het beste kunnen worden bereikt. Ook voor het bereiken van andere doeleinden dan een zo hoog mogelijke winst, zal het gebruik van moderne methoden vaak nuttig kunnen zijn.
